

NYELVTANI
GYAKORLÓKÖNYV

AZ

ELEMI NÉPISKOLÁK V. OSZTÁLYA

SZÁMÁRA.

A NAGY LÁSZLÓ-FÉLE NYELVTANI GYAKORLÓ-
KÖNYVEKNEK

az 1905. évi Tanterv és Utasítás szerint való kiegészítéssel

ÍRTA

KÖRÖSI SÁNDOR,

TANÁR.

MÁSODIK KIADÁS.

MINDEN JOG FENNTARTVA.

Bolti ára ~~54.~~ fillér.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium 97.007/1911. sz. a. kelt
rendeletével az elemi népiskolák számára tankönyvül engedélyezettett.

BUDAPEST,

A M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEMI NYOMDA TULAJDONA.

kalap, kert;
 fog, vendég;
 szolga, lecke,
 ló, ökör;
 bátya, öcs, fű!

b) Írjátok le diktálás után a következő mondatokat: *Rest embernek sok ünnepe van. Nem pengeti éjét, ki madarat akar löni. A jó bornak a sepreje is jó. Eleink szokásait meg kell becsülnünk. Rosszakaróidat ne szaporítsd! Nagy dicséret és hazudság — egy fának ágai. Senki sem lehet bíró a maga ügyében. Akinél lakol, annak törvényével élj. Szüleidnek átka ostort fon nyakadra. Nincs a tudománynak rest ágyban fekvése. Kinek szíve telve, megnyílik a nyelve. Kiki legjobban tudja, hol szorít csizmája. Ha délceg a lovad, legyen jó a hámod.*

c) Írjátok le diktálás után a következőket: *Ezek a ti lovaitok? Ez a deres a mienk, de a fakó a tietek. Folyóinkban és tavainkban sok hal van. Gyuriék hárman vannak; bátyja tizenhét, öccse nyolc éves. Hol van édes atyjuk? Hány fia van a szomszédotoknak? Petőfi, 1823-ban, január elsején született. Kinek fia volt Mátyás, az igazságos?*

Második Gyakorlat.

A szótagok elválasztása.

7. Mit ne-kem, te zor-don Kár-pá-tok-nak

Feny-ve-sek-ke-l vad-re-gé-nyes tá-ja!

Tán cso-dál-lak, ám-de nem sze-ret-lek;

S kép-ze-tem hegy-völ-gye-det nem jár-ja.

Minden szó annyi szótagból áll, ahány magánhangzó van benne.

8. ti-e-id, ö-vé-i, mi-e-ink, ti-e-i-tek.

Ha magánhangzó után magánhangzó következik, könnyen elválaszthatjuk egymástól a szótagokat.

9. ne-kem, tá-ja, cso-dállak, sze-retlek, képze-tem, völgye-det.

Ha két magánhangzó közt egy mássalhangzó van, akkor ez a mássalhangzó a második magánhangzóhoz tartozik.

10. zor-don, Kár-pátoknak, feny-vesek-vel, csodál-lak, szeret-lek, kép-zetem, jár-ja, völ-gyedet.

Ha két magánhangzó közt két mássalhangzó van, akkor egyik az első magánhangzóhoz, a másik a második magánhangzóhoz tartozik.

11. feny-vesekkel, vadregé-nyes, völ-gyedet, moso-lyogva, 'Ti-száig, vér-cse.

A kétjegyű mássalhangzó csak egy hangot jelöl, tehát nem választható szét.

12. A csárdánál törpe nyárfaerdő sárgúl a királydinnyés homokban. Versenyt füttyörészett a pinttyel. A könnyelmű tücsök is csak azon veszi észre magát . . . Jó napot, szomszédasszony!

Királydiny-nyés, pinty-tyel, könny-nyelmű, szomszédasz-szony.

Ha a szót kettőztetett kétjegyű mássalhangzónál szakítjuk meg, mindkét jegyet kétszer kell leírni.

13. temp-lom, And-rás, End-re, Auszt-ria, oszt-rak, Ist-ván, ost-rom.

Akárhány mássalhangzó van is két magánhangzó között, a második magánhangzóhoz mindig csak egyet viszünk át.

14. a) vad-regényes, hegy-völgyedet, tenger-sík, déli-bábos, király-dinnyés, árva-leány-haj, szamárkenyér, szem-födél.

b) köd-oszlop, arany-óra, ezüst-óra, rend-őr, csend-őr.

Az összetett szót az összetétel elemei szerint választjuk el.

Szóbeli feladat.

Olvassuk el szótagolva legutóbbi olvasmányunkat (Olvasókönyv)!

Írásbeli feladat.

Írjuk le szótagokra választva a következőket:

a) Mi egy talicska föld? Ha eső esik rá, egy csomó sár; ha nap süt rá, egy csomó por. Merőben értéktelen semmiség.

De nem értéktelen és nem semmi, ha magot vetek belé.

A jácint édes illatot von ki abból a földből, a ménta balzsamos¹ olajat, a tulipán piros festéket, az írisz kéket, a narcisz fehérét. Ha virág helyett sóskát vetek belé, az a kis sóskamag sót és savanyúságot hoz ki abból a földből. Ha szőlőt vetek belé, hírmondója se jelentkezik a sónak, hanem cukor és éltető spiritusz az, amit a gyökér a földből kiválaszt.

¹ *Balzsamos* = illatos és gyógyító erejű.